

Tartalom

Bevezetés	9
---------------------	---

ELSŐ RÉSZ

„Anya, apa, átalakíthatom az orrom?”

Az X-Faktor-szülő megjelenése	17
---	----

Miért érzik magukat

tehetetlenek a szülők?	27
----------------------------------	----

Kilenc-tizenegy éves kor körül:

<i>a kulcsfontosságú korszak</i>	42
--	----

Mit tehetnek az anyák?	45
----------------------------------	----

Mit tehetnek az apák?	51
---------------------------------	----

Az iskola szerepe	59
-----------------------------	----

„Olyannak szeretlek, amilyen vagy.”

<i>Feltétel nélküli szeretet</i>	62
--	----

MÁSODIK RÉSZ

Önbecsülés és kommunikáció:

a legjobb védelem a kislányok számára	66
---	----

Önbecsülés: a legjobb védelem	70
---	----

Hogyan tanítsuk meg a kislányt,

hogy jól érezze magát a bőrében?

<i>Belülről építkező önbizalom</i>	77
--	----

Szülői prioritások.

<i>Jelenlét és a gyerekre szánt idő</i>	79
---	----

Hogyan határozzuk meg és adjuk át értékrendünket?	
<i>Hol húzzuk meg a határvonalat?</i>	82
Hogyan tanítsunk a kislánynak érzelmi intelligenciát?	90
Hogyan segítsünk a kislányunknak, hogy megtalálja önmagát?	
<i>A rendíthetetlen öntudat kiépítése</i>	97
Miért fontos megértetni a gyermekkel gondolkodása működését?	
<i>Segítsük, hogy a maga ura lehessen</i>	102
A párbeszéd folytonossága <i>Hogyan tartsuk fenn</i> <i>a kommunikáció nyitottságát?</i>	111

HARMADIK RÉSZ

Gyerekkor a 18-as karikás társadalomban.	121
Éppen hogy legális <i>Hogyan hat a pornográfia a gyermekekre,</i> <i>és hogyan lehet őket megvédeni?</i>	121
Legjobb barátok és legádázabb ellenségek <i>Hogyan segítsünk kislányunknak,</i> <i>hogy ellenálljon a korcsportni nyomásnak?</i>	136
Behálózott gyerekek <i>A szexuális tartalmú üzenetektől</i> <i>a Facebookig</i>	158
Anyagias lányok <i>Hogyan segítsünk a gyerekeknek,</i> <i>hogy ellenálljon a vásárlási kényszernek?</i>	173

Tizenkét vagy huszonkét éves? <i>A korosztálynak megfelelő öltözködés</i>	186
Csinos csajok? <i>Hol húzzuk mega határvonalat a színlelés és a sminkelés között?</i>	194
„Ha megnövök, vékony akarok lenni.” <i>Hogyan segítsünk ennek a vágnak a leküzdésében?</i>	209
A márkák világa <i>Hogyan álljunk ellen a divatnak és a kozmetikai reklámoknak?</i>	221
Szex a képernyőn <i>Hogyan befolyásolja a lányokat, és mit tehetünk ellene?</i>	227
Pornográfia a popzenében <i>Hogyan kezeljük a zenés videók üzenetét?</i>	236
Foglaltat jelez a gyerek telefonja <i>Hogyan segítsük, hogy biztonságosan használja a mobilját?</i>	241
„Játsszunk szexi csajt?” <i>Hogyan segítsünk a gyerekeknek, hogy korának megfelelő, egészséges játékokat játsszon?</i>	252
Következtetés	255
Források	261
Köszönetnyilvánítás.	267
Jegyzetek	269

Miért érzik magukat tehetetlennek a szülők?

Lányok szüleinek lenni eleve nehéz feladat. És ma-napság még nehezebb azoknak a családoknak, ahol megpróbálják kiszűrni a negatív hatásokat – többel szembesülnek, mint valaha –, hogy a lányok egészsé- ges fejlődését tartsák szem előtt. Hasonlítsuk össze egy pillanatra a bennünket gyerekkorunkban ért hatásokat azokkal, amelyekkel kislányaink szembesülnek.

A világháló csak az utóbbi tizenöt évben lett mindenki számára elérhető, az pedig, hogy a széles- sávú internet mindenhol jelenlévő tényezője lett az életünknek, mindössze hat-hét éve érzékelhető. Ha gyerekkorunkban felügyelet nélkül tévéztünk, azt fő- ként iskola után tettük vagy szombat reggel, amikor gyermekműsorokat sugároztak. Gyerekkoromban, az 1970-es években természetesen csak egy tévénk volt, a családtagok pedig összegyűltek a készülék köré, hogy mindannyiunknak szóló könnyű, szórakoztató programokat nézhessünk. Olyanokat például, mint az *Ez az életed* (*This is Your Life* – amerikai dokumen- tumfilm-sorozat) vagy a *The Morecambe and Wise Show* (az 1960-as, 70-es években a BBC-n sugárzott angol komédiasorozat – *a ford.*). Igaz, hogy akkor is láttunk szexuális jellegű tartalmakat – nagyrészt az 1960-as évek humorából, a *Carry On* című komé- diasorozatból szivárgott át olyan műsorokba, mint például a *Benny Hill Show*. Igaz, hogy egyes műsorok passzív szexuális tárgyként mutatták be a nőket, ilyen volt például a *Miss World*. De az egyetlen hely, ahol

biztosan lehetett félmeztelen nőket látni, nem a tévé volt, hanem a *The Sun* című lap harmadik oldala. És bár utalás történt rá, nem igazán lehetett látni szexet – semmiképpen sem annyit, mint amennyit manapság. És bármit, ami erősebb volt egy csóknál vagy egy enyhe esküszónál, azt az esti kilenc órai „vízvásztó” után közvetítették. A mai gyerekekével összehasonlítva ilyen szempontból a mi gyerekkorunk androgün jellegű volt. De mivel ami azóta történt, viszonylag gyorsan ment végbe, nehéz értelmeznünk, elfogadnunk, hogy milyen is a kislányaink gyerekkora, illetve hogy mennyire elsöprő erejűnek tűnhet ez a világ az ő rendkívül ártatlan szemszögükből nézve. A zeneipar, a reklámpar, a tévé, a magazinok, a divat világa, a világháló annyira telített szexualitást és testiiséget tartalmazó képekkel, hogy érthető, ha sok szülő úgy érzi: máris vereséget szenvedett, ha úgy érzi, a társadalom „előreszaladt”, és nekik ezzel együtt kell élniük. Azok a családok, akikkel az egyre inkább teret hódító szexualitásról beszéltem, különféleképpen kezelték a kérdést. Általában a tiltó (mindent ki tudnak védeni) és a megengedő (azt hiszik, hogy nincs más esélyük, mint sodródni az árral) hozzáállás közti különféle változatokkal találkoztam.

Mielőtt elkezdenénk megvizsgálni, hogy merre lehet továbbmenni erről a pontról, érdemes átgondolni, hogy nekünk, szülőknak mi az alapfeltevé-
sünk. Illik-e ránk az alábbi viszonyulásmódok valamelyike?

**„Nem tehetünk semmit –
akkor miért próbálkozzunk?”**

A sok szülő között, akiket megszólaltattam e könyv megírásához, talákoztam olyanokkal, akik valóban féltek vagy tehetetlennek érezték magukat. Sokan kimerülten, megadással reagáltak, náluk a visszatérő motívum az volt: „Nem tehetünk semmit.” Anyák és apák nyilatkoztak úgy, hogy nem tudják, hogyan kezdjék az ellenállást, hiszen a média hatása óriási és ellenőrizhetetlen. És végül is, kinek panaszolhatnánk be egy olyan irtatlan hatalmat, mint a világháló? Az említett szülők úgy érezték, kifulladtak, hiszen a reklámkészítők, kereskedők, műsorgyártók és a negatív nyájszellem megsemmisíti a befolyásukat. A nemzetközi Anyák Egyesülete szervezet 2010-ben végzett felmérést ezer, 18 év alatti gyermek szüleinek megkérdezésével. A felmérésből az derült ki, hogy öt szülőből egy érzi úgy, többé nem ellenőrizheti, mit lát a gyereke a világhálón. Ugyanennyien gondolták, hogy elveszítették az ellenőrzést afölött, hogy mit tesz gyerekük a közösségi oldalakon.¹¹

Az ebbe a kategóriába tartozó szülők kezdetben gyakran szigorúak, aztán ha egyszer úgy tűnik számukra, hogy nem tudják befolyásolni a szexuális tartalmak hatását, pánikba esnek. Ugyanakkor túlságosan korai – és túlságosan veszélyes – átengedni magunkat a tehetetlenségnek. Miközben igaz, hogy nem tudjuk megóvni mindentől a gyerekeinket, beolthatjuk őket az ellen, amit látnak – korukhoz alkalmazkodva megmagyarázhatjuk, mi történik körülöttük.

Ha segítünk, hogy megkérdőjelezzék a rájuk nehezedő nyomást, hozzásegítjük ahhoz, hogy kiderítsék, mi jó és mi rossz nekik.

Továbbá távolról sem tehetetlenek a szülők, hiszen erőteljes befolyásoló tényezők. Míg a vállalatok valóban a bevételre vadásznak, gyűlölik a rossz reklámot. Ilyenképpen olykor a határokat feszegetve udvarolnak az ismertségért, de szerencsére a gyerekek kihasználása még tabu: egyetlen, magára valamit is adó cég sem kívánja, hogy összefüggésbe hozzzák ilyesmivel a nevét. A szülőknek jelezniük kell, ha a cégek átléplik át ezt a határvonalat, így pedig a gyerekek kihasználása tabu marad.

Csak egyetlen anyának, Nikola Evansnek kellett megszólalnia ahhoz, hogy az Asda üzletlánc bocsanatot kérjen, és visszavonja sheffieldi üzletéből a mindössze kilencéves lányok számára gyártott, kitömött melltartót. A szülők és kampányolók tiltakozását követően a Primark cég is eltüntette polcairól a hétéves lányok számára gyártott kitömött melltartót, és a Tesco is leállította a játék rúdtánc-felszerelések árusítását.¹²

Létezik panasztestület a reklámapar, a tévé és a média más területei felügyeletére is, azonban sajnos a vásárlók nem használják ki. Általában mindössze egyetlen panaszra van szükség ahhoz, hogy elinduljon a vizsgálat, és a társadalom hüvelyknyit közelebb kerüljön ahhoz, hogy tudatosabb és számon kérhetőbb legyen a kislányok lelki egészsége vonatkozásában.

Ne vicceljünk a gyerek ártatlanságának a rovására.

Valahogy az idők során kedves és jópofa dologgá vált, hogy a gyerekeket mini felnőtteknek tekintjük. Például a kereskedelemben olyan, újszülött kislányok számára készült rugdalózót árúsítanak, amelyen a „Bocs, csak rocksztárokkal randizom” felirat díszel, vagy olyan, újszülötteknek való topokat lehet kapni, amelyeken mellbimbót utánozó bojt látható. Ez majdnem olyan, mintha helyénvalónak találnánk, hogy jót nevessünk a babák ártatlanságának számlájára – amíg a gyerekeink meg nem értik a viccet.

Ez valószínűleg a gyerekeket célzó hollywoodi filmekkel kezdődött, azokkal a mozikkal, amik ugyanakkor a szülőket is szórakoztatni szerették volna. A szövegekönyveket gyakran teleszórják kétértelmű közlésekkel, hogy a felnőtteket is megnevettessék, és ily módon elbeszélnek a gyerekek feje fölött. Nemrég egy tavaszi vakációban délutáni gyermekműsort néztünk a lányaimmal egy családi szállodában. A bűvész ahelyett, hogy egy csíknyi dekorációs anyagot varázsolt volna elő egy kislány pólójából, több, egymáshoz kötött melltartót szedett elő. A teremben lévő felnőtteknek szánta a produkciót – és kuncogást váltott ki, miközben a gyerek összezavarodott, és nagyon kényelmetlenül érezte magát. De annak kockázatával, hogy humortalannak tűnünk, miként húzhatnánk újra védővonalat gyerekeink gyerekkora köré, ha nevetség tárgyává tesszük őket? Többet érdemelnek annál, mintsem hogy viccek céltáblájává váljanak.

Kilenc-tizenegy éves kor körül: a kulcsfontosságú korszak

A kilenc-tizenegy éves kor körüli időszakot gyakran tekintik a vihar előtti csend periódusának. Bár ezt a könyvet mindenféle korú lányok szüleinek írtam, érdemesnek tartom felhívni a figyelmet arra, hogy ez az a periódus, amikor a szülők a legtöbb pozitív hatást gyakorolhatják a gyerekekre. Ez az időszak kulcsfontosságú tehát a kislányok fejlődésében. Rudolf Steiner filozófus „a gyerekkor gyökerének” nevezte ezeket az éveket. Ha visszaemlékszünk, valószínűleg ezekre az évekre gondolunk úgy, mint „a gyerekkorunkra”.

Ebben az időszakban kezdi a kislány a szüleitől elkülönülő személyként meghatározni önmagát. Kíváncsibb lesz a környezetére és arra, hogy miként találja meg benne a helyét. Ebben a periódusban rakja le az önmagáról alkotott kép és az önbecsülés alapjait – és ez az az időszak, amikor segíthet neki ebben a szülő. De mivel a kislányok ekkor nagyon nyitottak, rendkívül sebezhetőek is. Így időre van szükségük, hogy gondolkodjanak, álmodozzanak, és hogy megtalálják a hozzájuk illő helyet – a „mit jelent nőnek lenni” sztereotípiák hatásától mentesen, és anélkül, hogy idő előtt szexuális jellegű szerepbe rázódnának bele. Időre van szükségük, hogy felszusszanjanak, mielőtt a szexualitás és udvarlás egójukat próbára tevő nyomása rájuk nehezedne. Ideális esetben ez az a kor, amikor önmaguk lehetnek.

Ebben az időszakban a szülők még mindig a legfontosabb tényezők a kislány életében. A gyerek minának tekinti őket, a gyakorlatban is észreveszi és elfogadja az értékrendjüket. És nemsokára, ahogy a kritikusabb tinédzserkor felé haladnak, hozzátartozik a növekedéshez, hogy egyre inkább távolodnak a családtól, és egyre inkább a barátaikra hallgatnak. De természetesen sohasem túl korai – vagy túl késő – elkezdni, hiszen minden lépés fontos. Éppolyan kulcsfontosságú védelmezni és dédelgetni a háromévest, mint a tizenhárom évest. De ha tudatosan kezeljük szülői szerepünket, amikor a gyerek kilenc-tizenegy éves, akkor meg fog hallgatni bennünket.

Hogyan beszéljünk a kislányunkkal?

A szexuális sztereotípiák elképesztő mértékben jelennek meg a legszeretetteljesebb családokban is. Van közöttük olyan, amit tudatosan használnak, de nagy részüket nem. A szülők mintegy kisebbitik a lányukat, amikor úgy beszélnek róluk, mint „kisbabáról”, „kacér kislányról”, vagy amikor védelemre szoruló, törekeny kis verebéként kezelik őket. Gondosan meg kell válogatniuk a szavaikat, figyelembe kell venniük, hogy ez miként visszhangzik a gyerekekben.

Ahogy dr. Linda Papadopoulos (kanadai származású, Nagy-Britanniában élő pszichológus, terapeuta, szakíró – *a ford.*) a gyermekek szexualizációjáról a *Home Office Review* számára készített kutatásában rámutatott, a „szexi” szót manapság mintegy elismerőleg használják, akkor is, ha egy anya jellemzi így a kislányát. Vajon valóban azt szeretnénk, hogy a kislányaink úgy nőjenek fel, hogy megszokják: effajta dicséret illeti őket? Mélyen magunkba kell néznünk, hogy felismerjük: megtörténhet, hogy bonyolult és ellentmondásos üzeneteket közvetítünk feléjük. Egyrészt miért bátorítjuk őket, hogy azt higgyék: éppannyira ügyesek és hozzáértők, mint a fiúk, aztán másfelől mintegy aláássuk ezt, mondván, hogy gyengék és védtelenek? Válogassuk meg a szavainkat, hogy erősnek és függetlennek érezhesék magukat, nem pedig gyengének és a férfi csodálatára, védelmére szorulónak.

Mit tehetnek az anyák?

Poppy Burge már hétéves korában anyja nyomdokaiba lépett. A háromgyerekes Sarah először akkor „csillantotta meg” a világ előtt a kislány rúdtáncosi tehetségét, amikor az mindössze négyéves volt, és bálványának, Miley Cirusnak a táncstílusát kezdte utánozni. Sarahnak, mint volt Playboy-nyuszinak könnyű volt hozzásegítenie kislányát, hogy egyre nagyobb gyakorlatra tegyen szert a „mesterségben” – hetente tartott neki leckéket.¹⁵ Bár kritizálják, Sarah határozott meggyőződése, hogy nincs határ, ameddig ne lehetne elmenni a kislány boldogulása érdekében. Ragaszkodik ahhoz, hogy a rúdtánc jó testmozgás, és hogyha a kislány Britney Spears „Baby One More Time”-jára gyakorolja, az semmivel sem rosszabb, mint játszótéri mászóknál csüngeni. „Poppy nagyon érett a korához képest, és úgy viselkedik, mint egy kis felnőtt” – magyarázza Sarah. „Már magas sarkú cipőt visel, sminkeli magát, és divattervezők tervezte ruhákban jár... Legalább egy órába telik, amíg elkészül, hogy hozzálásson a gyakorláshoz, és sohasem jelenik meg szájfény nélkül.”

Szőke póthajával és erősen kifestett szemével maga Sarah is nagy hangsúlyt fektet megjelenésére. Gyakran utazik el pár napra, hogy formába hozza magát, és több tízezret költött már kozmetikai beavatkozásokra. Poppy gyors ütemben követi anyját, végül is tőle tanul mindent. Amikor Sarah nemrégiben újabb botoxkezelésnek vetette alá magát, a kislány

megkérdezte: „Anyu, ezt azért tetted, hogy eltűnjenek a ráncaid?” A másodikos gyerek azt is észrevette, hogy anyja melleit plasztikai sebészeti beavatkozással megemelték, és már azt is kifejtette, hogy ha felnő, ő is ezt szeretné majd tenni.

Sarah szélsőséges példa, mindemellett a legtöbb anyához hasonlóan őszintén hiszi, hogy a gyerek javát akarja. Ugyanakkor annak, hogy annyi kislány boldogtalan, részben az az oka, hogy anyjuk végtelen elégedetlensége pályájára állítja őket, saját tökéletességre való törekvése jegyében. *A valódi igazság a szépségről: világszintű felmérésből*¹⁶ az derült ki, hogy a nőknek csupán két százaléka gondolja szépnek magát, és ez azt jelenti, hogy óriási részük, vagyis 98 százalékuk nem. Ily módon sok kislány megtapasztalja, hogy anyja állandóan boldogtalan a külseje miatt. A fiatalság kultusza azt jelenti, hogy rengeteg időt és pénzt áldoznak az emberek arra, hogy fiatalabbnak tűnjenek a koruknál. Ahogy kislányaink tinédzserek lesznek, és idősebbnek szeretnének látszani a koruknál, úgy tűnik, mindenki a tökéletesség csalóka senkiföldje felé tart, ami valahol középtájon helyezkedik el. Így az új harmincéves kor az ötvenes, de vajon ugyanakkor a tizenkét éves kor lett a huszonöt?

Természetesen sok anya gondolja, hogy az öltözködési és sminkelési vágy csak játék a gyerek esetében. Valóban az is – egy bizonyos határig. Egyes szülők úgy vélik, hogy ha Barbie babás gyerekkort biztosítanak a gyerekeknek, az mindössze ártatlan módja annak, hogy örvendezzenek és ünnepeljék, hogy kislányuk van. Újraélik saját gyerekkorukat, és visszaemlékeznek,

hogy micsoda öröm volt, amikor először kifestették a körmüket. De amikor a kislányok szépítkezésre való igénye annyira megnövekszik, hogy általánossá kezd válni a sminkpartikon és fürdőkezeléseken való részvétel, fel kell tennünk a kérdést, hogy milyen üzenetet is közvetítünk a gyerekek felé. Bármennyire is ártatlan a szándékunk, amikor úgy öltöztetjük őket, hogy idősebbnek nézzenek ki a koruknál, fennáll annak a veszélye, hogy olyan viselkedésmódra ösztönözzük őket, amelynek az irányítására érzelmileg még nem elég érettek. És ami a legkockázatosabb: mi magunk engedjük, hogy azt higgyék, külsejük a legértékesebb belőlük. A lányok első számú szerepmintáiként ismét ki kell jelölnünk a határvonalakat. Sok anyát hallottam a következőképpen nyilatkozni arról, hogy kislánya piercinget, kihívó ruhákat visel, kilónyi festéket tesz magára: „Ha egyszer rákap a dologra, semmi nem állíthatja meg.” De túl korai, hogy a gyerek kezébe adjuk a döntést, hiszen az, akinek meg kell őt állítania, a szülő.

Fel kell tennünk azt a kutakodó, kényelmetlen kérdést is, hogy vajon honnan veszik a kislányok, hogy ki kell festeniük és cicomázniuk magukat. A médiából-e vagy tőlünk – esetleg a kettő önmegerősítő kombinációjából? Ahogy mi magunk nővé váltunk a médiával való telítettség és a külső megjelenés egyeduralmának első korszakában, a magazinok, tévéműsorok és filmek túlburjánzása fokozatosan kezdte súlykolni a nőkre egyre inkább ránehezedő nyomást, hogy vékonynak kell lenni, jól kell kinézni. Nagyon körültekintőnek kell lennünk, hogy ne oltsuk bele a

gyerekekbe saját bizonytalanságunkat, és kitörjünk a bűvös körből, mielőtt az újra bezárulna – különben abból, hogy ártatlanul nyugtázzák, anyjuk azon fáradzik, hogy jól nézzen ki, eljutnak a következtetésig: ezt teszik általában a nők.

A tanácsadójuknak kell lennünk, de anélkül, hogy úgy edzenénk őket, mintha szépségversenyre készítenénk fel. Az anyáknak azt a megközelítésmódot kell továbbadniuk a gyereknek, hogy ajánlatos két lábbal a földön maradni, ha az összehasonlítások, versengések, az ingadozó önbizalom és az osztálytársak felől érkező rosszindulat elsodorná őket. Ne a szülő legyen az, aki elsőként állítja a kislányát az élet kifutójára. Lehetetlen előre megmondani, hogy a kislány miben akar majd hasonlítani az anyjára, és miben nem. Mindenképpen adjuk át neki mindazt, amit mi magunk megtanultunk, osszuk meg vele tapasztalatainkat, ugyanakkor ne terheljük a külsővel kapcsolatos ambícióinkkal, bizonytalanságainkkal és elvárásainkkal.

Szülőnek lenni legalább annyira jelenti azt is, amit nem mondunk el a gyereknek, mint azt, amit elmondunk. Különbség van ugyanis aközött, hogy őszintén és nyíltan viszonyulunk a gyerekhez, valamint hogy a saját hasznunkra – és nem a gyerekére – kifecsegjük, amiben bizonytalanok vagyunk. Néha, amikor rajtakapnak bennünket, majdhogynem emberfeletti erőfeszítésünkbe kerül az önuralom, hogy ne panaszkodjunk arról, hogy rettenetesen nézünk ki, vagy hogy azt érezzük, csak néhány garast keresünk – mintha ez a világ végét jelentené. A kislányunk ugyanis nem a

bizalmasunk, hanem a gyerekünk, és nem a legjobb barátunk, hanem a legfontosabb felelősségünk. Ily módon tudatosan válogassuk meg hozzá intézett szavainkat és az üzeneteket, amiket feléje közvetítünk. Építsük kapcsolatunkat mindazokra a csodálatos dolgokra, amiken vele osztozunk – ne pedig arra, hogy közösen menjünk manikűröshöz.

Mit tehet a szülő?

Korán kell kezdeni. Az apák gyakran érzik, hogy kizárják őket az anya-lány kapcsolatból. Amikor a baba először az anyjának sír, egyes apák azt érzik, viszszautasítják őket, és a gyerekeknek csak az anyjára van szüksége. Vegyenek részt a gyerek nevelésében már a baba pici korától kezdve.

Dolgozzunk a kislány közelében. Manapság, amikor sokan dolgozhatnak otthon rugalmas munkaidővel, az apáknak számba kellene venniük, milyen lehetőség kínálkozik, hogy aktívabban részt vegyenek kislányuk mindennapi életében. Ha pedig teljes mértékben otthon dolgoznak, szakítsanak időt a közös együttlétre – nem sokáig lesz már gyerek.

Közös tevékenységek. Különítsünk el rendszeresen együtt töltött és megszakítás nélküli periódusokat, amit a kislánnyal töltünk – és ragaszkodjunk is ehhez. Hagyjuk, hogy a kislány döntse el, mivel szeretné tölteni a közös időt, hogy úgy érezze, ő irányítja az apjával való kapcsolatot.

Ne bíráljuk a nők külsejét kislányunk füle hallatára. Sohase tüntessük fel rossz fényben a nőket külsejük, és főként a testsúlyuk miatt – kislányunk különben azt hiheti, hogy őt is ennek alapján ítéli meg az apja.

Öleljük meg. Az apák kényelmetlennek érezhetik, hogy dédelgessék lányukat, ha már nagyobbcskák. Ennek ellenére mutassuk ki érzéseinket érintéseken keresztül is – akár egy kézszorítással vagy a kéz paszolgatásával.

Legyünk igazságosak. Ha fiaink is vannak, hívjuk a lányokat is, hogy ugyanazokat a közös tevékenységeket végezzék, ezáltal tudomásukra hozhatjuk, hogy képesek ugyanazokra a dolgokra, amelyekre a fiúk.

Ne tekintsük a gyereket apja védelemre szoruló kislányának. Tipikusan apásnak és macsónak érzik magukat az apák, ha törékeny virágoknak tekintik kislányaikat. De az, hogy a gyerek ügyesnek érzi magát, az önbecsülés egyik alappillére, úgyhogy ne érezzük vele, hogy ügyetlen. Bátorítsuk, hogy bármire képes, tanítsuk meg hagyományosan férfias munkák elvégzésére, „csináld magad” típusú barkácsolásra.

Kérjük meg az anyát, legyen ő a közvetítő. Ha az apa bizonytalan afelől, hogy mi is történik a kislánnyal, kérje meg az édesanyát, hogy tolmácsoljon, semmint hogy közvetlenül, vakmerően rontson el dolgokat. A kislány érzékeny lehet fejlődő teste okán, és ennek az apa nem feltétlenül van tudatában. Sohase ugrassa a gyereket a megjelenése miatt. Lehet, hogy a gyerek ilyenkor együtt nevet vele, de a kislányok annyira érzékenyek, hogy a gyöngéd gúnyolódást vagy beceneveket sem felejtik el – és talán meg sem bocsátják.